

Щодо релігійних переконань які не дозволяють особам проходити військову службу, то у всіх нормативно-правих актах, що встановлюють порядок у сфері несення військової служби, не вказано, які саме релігійні переконання (належність до певних релігійних конфесій, сан, тощо) не дозволяють особам проходити військову службу [2, с. 140].

Отже, якщо особа не підпадає під будь-який вищезазначений критерій призову на військову службу, але все таки була призвана для її проходження, має місце незаконний призов на військову службу. Згідно з цим постає питання чи може бути особа, яка незаконно призвана на військову службу суб'єктом військового злочину.

В даному випадку слід погодитись з думкою В.О. Бугаєва, який вважає, що осіб, завідомо незаконно призваних на військову службу з вини службових осіб призовної комісії, потрібно не визнавати суб'єктом військових злочинів. Але, якщо в їх діяннях містяться, крім військового, ознаки іншого загально кримінального злочину, за вчинення останнього потрібно вирішувати питання про притягнення до кримінальної відповідальності [3, с. 106].

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу до док. : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/>.
2. Остапенко Л.А., Головка М.Б. Спеціальний суб'єкт військових злочинів / Л.А. Остапенко, М.Б. Головка // Європейські перспективи. — 2014. — № 8. — С. 136-142.
3. Бугаев В.А. Воинские преступления и наказания. Дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Бугаев Валерий Александрович. — Одесса-Симферополь, 2002. — 190 с.

АБАКІНА-ПЛЯВСЬКА Л. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРИЧЕТНОСТІ ДО ЗЛОЧИНУ

Кримінально-правовий інститут причетності до злочину визначається як сукупність правових норм, закріплених у рамках окремого розділу Загальної частини Кримінального кодексу, спрямованих на урегулювання суспільних відносин, які виникають із приводу умисних або необережних протиправних діянь без ознак співучасті, що

пов'язані з основним (попереднім) злочином, але не сприяли та не обумовлювали його вчинення.

Основними видами причетності є заздалегідь не обіцяне приховування злочину, злочинця та наслідків злочину; заздалегідь не обіцяне придбання чи збут майна, здобутого злочинним шляхом; заздалегідь не обіцяне потурання злочину (вчинене загальним суб'єктом та вчинене службовою особою); заздалегідь не обіцяне недонесення про злочин. Разом з тим, до спеціальних видів причетності віднесено: легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України); заздалегідь не обіцяне сприяння учасникам злочинних організацій (ст. 256 КК України); використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнотоксичних речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 306 КК України).

Якщо взяти за основу концепцію інституту причетності до злочину, яка полягає у доповненні Загальної частини КК України Розділом VI-І «Причетність до злочину», прив'язці покарання за причетність до злочину в залежності від тяжкості основного (попереднього) злочину та диференціації заходів кримінально-правового впливу в залежності від тяжкості основного (попереднього) злочину, з приводу якого мала місце причетність до злочину, то кримінально-правова кваліфікація таких дійнь матиме певні особливості, що відповідно вимагає певного змістовного пояснення.

Кваліфікація представляє собою правову оцінку діяння з метою встановлення його сутності, надання відповідної юридичної оцінки та визнання, в зв'язку з цим, необхідних подальших заходів.

У свою чергу, кримінально-правова кваліфікація причетності до злочину – це оцінка причетного до злочину діяння, яке заподіяло чи могло заподіяти істотну шкоду, характеризується рисами кримінальної протиправності та полягає у визначенні того, якою статтею (частиною, пунктом статті) кримінального закону передбачене це діяння. При цьому, об'єктом кримінально-правової кваліфікації причетності до злочину виступатиме вчинене особою діяння, об'єктивні та суб'єктивні ознаки якого формально співпадають з ознаками причетного до злочину діяння (умисного або необережного протиправного діяння (дія чи бездіяльність) без ознак співучасті, що пов'язане з основним (попереднім) злочином, але не сприяло та не обумовлювало його вчинення).

Фактичною підставою кваліфікації причетності до злочину є вчинене причетне діяння, фактичні обставини, які підлягають правовій оцінці та співставляються з правовою нормою. Юридичною підставою кваліфікації виступає кримінально-правова норма щодо причетності до злочину. Водночас, юридичною основою кваліфікації злочинів в цілому, та причетності до злочину, зокрема, є склад злочину. Згідно загально визнаної позиції, склад злочину включає

в себе чотири обов'язкових елементи (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона і суб'єкт), кожний з яких характеризується певними ознаками.

Відповідно до вказаної класифікації видів причетності до злочину кваліфікація буде поділятися на кваліфікацію основних видів причетності до злочину та спеціальних. Окрім того, кримінально-правова кваліфікація основних видів причетності також матиме свої особливості в залежності від того, відносно злочину якої тяжкості матиме місце причетність до злочину.

Незалежно від того чи мав місце закінчений основний (попередній) злочин, чи незакінчений — ступінь суспільної небезпеки вчиненого діяння та категорія його тяжкості є майбутньою основою для кримінально-правової кваліфікації причетності, адже в залежності від того, якої тяжкості був вчинений основний (попередній) злочин відбувається її подальша правова оцінка.

Визначення суспільної небезпеки причетного до злочину посягання у ході його кваліфікації можливе після того, як буде встановлена норма кримінального закону, яка передбачає відповідальність за основний (попередній) злочин невеликої тяжкості. Констатація того, що вчинена дія або бездіяльність формально містить ознаки причетного до злочину діяння, але через малозначність не являє суспільної небезпеки, виключає кваліфікацію скоєного як злочину за певною нормою кримінального закону.

При цьому, не є кримінально караною дія або бездіяльність, яка утворює причетність до злочину невеликої тяжкості, передбаченого КК України, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. У разі вчинення причетності до злочину середньої тяжкості причетну особу може бути на загальних підставах звільнено від кримінальної відповідальності.

Причетність до тяжких та особливо тяжких злочинів складає злочин та вимагає відповідних заходів кримінально-правового впливу, при цьому є необхідним встановлення якої тяжкості мав місце основний (попередній) злочин.

У разі наявності конкуренції норм щодо основних та спеціальних видів причетності до злочину, варто враховувати всі обставини вчинення правопорушення та всі об'єктивні та суб'єктивні його ознаки в своїй сукупності, встановлювати чи не відсутня яка-небудь ознака спеціальної норми, якщо так, то застосуватися повинна загальна норма.

Таким чином, кваліфікація спеціальних видів причетності до злочину (ст.ст. 209, 256 та 306 КК України) відбувається на загальних підставах, умовах та із застосуванням встановлених правил.

Отже, на основі проведеного дослідження можемо прийти до висновку щодо існування певного алгоритму кваліфікації причетності до злочину:

- встановити, чи мала місце причетність до злочину;
- визначити який злочин був вчинений в якості основного (попереднього) кримінального правопорушення та категорію його тяжкості;
- визначитися з тим, чи мало місце причетне до злочину діяння, яке становить основний вид причетності до злочину, чи спеціальний;
- з'ясувати, який саме вид причетності до злочину було вчинено і якою нормою КК України його передбачено;
- дослідити вчинене діяння на предмет наявності сукупності кримінальних правопорушень, конкуренції норм тощо;
- сформулювати формулу кваліфікації вчиненого причетного до злочину діяння.

Кваліфікація причетності до злочину має охоплювати всі необхідні етапи кримінально-правової кваліфікації та своїм результатом встановлювати підсумок, завершення, висновок про правову оцінку скоєного причетного до злочину діяння.

СТЕПАНЕНКО О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ДОЦІЛЬНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ

Не викликає сумнівів твердження, що кожен чинний нормативно-правовий акт, в тому числі і КК України, повинен бути доцільним, тобто відповідати тим цілям та завданням, які перед ним стоять та враховувати закономірності розвитку суспільства і держави. Однак, реальний стан справ такий, що законодавство страждає суттєвими недоліками. А причини останнього, досить часто, криються в проблемах правотворчої діяльності. Саме тому, виникає питання як здійснити перевірку, що необхідно враховувати щоб обґрунтувати доцільності криміналізації певного діяння. Вважаємо, що в даному напрямку ключовими повинні стати підстави криміналізації, про що вже наголошувалось в науковій літературі (наприклад, М.В. Бавсун).

Підстави криміналізації — це процеси, що відбуваються в матеріальному і духовному житті суспільства, розвиток яких, породжує об'єктивну необхідність кримінально-правової охорони тих чи інших цінностей. О.І. Коробєєв наводить найбільш об'єктивну класифікацію підстав криміналізації: 1) юридико-кримінологічні; 2) соціально-економічні; 3) соціально-психологічні [1, с. 80].